

VÝCHOVA SVĚDOMÍ(M) aneb „CONSCIENTIA MILLE TESTES“

Miloš BEDNÁŘ, UK FTVS

Od dob Blaise Pascala víme, že „srdce má své důvody, o nichž rozum nic neví“... Myslím, že není od věci si tuto moudrost připomínat právě v souvislosti s hnutím fair play – snad jen s určitým změkčením ve variantě, kde toho rozum *příliš neví*. Sušeji řečeno, ve hře jsou dva „řády“, dvě struktury, stojící vedle sebe. Ordo amoris a ordo rationis, řád srdce a řád rozumu. Ruku ke spolupráci nabízí první z nich prostřednictvím svého „vyslance“ svědomí, které ji má zakódováno už ve své etymologii: con-scientia (latinsky) uznává sice vládu rozumu (scientia), přimyká se k němu („s“ či „spolu“), ale současně otevírá přesažnou sféru tajemství a neznáma, nezměřitelnou a logicky neuchopitelnou sféru transcendence.

Zaměříme se tedy na SVĚDOMÍ, na toto klíčové slovo etiky, ke kterému má ovšem co říci i filosofie a psychologie. Máme sice o něm všichni jisté předporozumění, přesto se nevyhneme letnému historickému exkurzu, který by nás měl přivést k plnějšimu porozumění.

První povědomí o tomto zvláštním etickém orgánu měl zřejmě SÓKRATÉS. Ano, jde o jeho proslulé *daimonion* – cítil ho ještě zcela heteronomně, jako boží hlas. Od současného chápání svědomí se lišil také svým akčním rádiem: fungoval toliko před akcí, jako určitý konzultant před důležitými rozhodnutími. V dalším vývoji se akční rádius svědomí rozšířil i na období „po“ (činu). Toto rozpracoval zejména biblický Nový zákon, o čemž svědčí celá paleta epitet, kterou je svědomí diferencováno: ve škále od „slabého“ k „silnému“ může být zlé, s vypáleným cejchem, poskvrněné, zahanbené, nejisté, očištěné, neporušené, dosvědčující, odpovědné, a – last but not least – přece jen také dobré. N2

Postupně bylo svědomí stále více chápáno jako osobní lidský nástroj, tedy autonomně. Ve slavné Senekově větě: „Čemu nezabrání zákon, tomu zabráni stud“ se užití „svědomí“ jako silnějšího etického nástroje (než je stud) přímo nabízí. Vedle těchto filosofujících úvah se termín „svědomí“ rozvinul ve své mravní podobě hlavně v běžné lidové mluvě. To lze doložit i snad nejzajímavějším antickým výrokem o svědomí, který obíhal jako lidové rčení: „Conscientia mille testes – Svědomí (je jako) tisíc svědků“. Ano, svědomí může mít stejnou váhu jako celý zástup svědků. V novověku šel ještě dále Victor Hugo, řka že nejvyšším soudem je soud svědomí.

Pokud jde o současné přístupy, podívejme se poněkud podrobněji jen na přístup Heideggerův jako reprezentanta filosofie a Franklův z pozice psychologie.

Martin HEIDEGGER považuje svědomí za určitý klíč k *autentickému* životu. I on považuje svědomí za „hlas“, který nás vyzývá k tomu, být sám sebou. Jde přímo o burcující volání; má ovšem paradoxně k dispozici nečekaný výrazový prostředek: *mlčení*. „Tím nejenže

neztrácí na slyšitelnosti, nýbrž nutí vyzývaný a burcovaný pobyt k zmlknutí v sobě samém“ – a tím k přerušení „řeči“ v říši „Man“ (tradičně překládáno jako „ono se“; vhodnějším se však ukazuje Patočkův volný převod: „veřejný anonym“). Jak dobře známe tyto „řeči“, spíše „řečičky“ či „mlžení“, kterými tak často zahalujeme jádro problému či zakrýváme vlastní nedostatky.

Cesta ze zapletenosti do všednodenních obstarávek k autenticitě vede přes **naslouchání** výzvě svědomí, **správnému porozumění** a **odhodlanému rozhodnutí**. Jako vždy máme k dispozici i opačnou cestu: (neautenticky) se svědomím „vyjednávat“, a tím je/sebe oklamat.

Podotkněme, že jsme zde Heideggerovy složitější analýzy poněkud pedagogicky zjednodušili – podrobněji jsme se jimi zabývali v knize „Pohyb člověka na biodromu“ (Karolinum 2009).

Viktor FRANKL je pro nás nejvíce inspirující autoritou z oblasti psychologie. I když je pro něj „životním“ klíčovým slovem *logos* (ponejvíce v roli „smyslu“ v vazbě na lidský život), svědomí hraje v jeho teoretickém (i terapeutickém) systému důležitou roli. Často o něm hovoří přímo jako o *orgánu smyslu* (!) a „definuje“ je jako „intuitivní schopnost najít jedinečný smysl, který se skrývá v každé situaci“. Za předpokladu aktivního svědomí v něm spatřuje sílu, která člověka povzbuzuje k (celoživotnímu) hledání smyslu, bojujíc tak proti riziku existenčního vakuua. Franklovo svědomí vede člověka také k autenticitě. Viktor Frankl spoléhá na svědomí i v odporu proti instanci osudu: „... svědomí nás nabádá, abychom svému osudu čelili za všech okolností a podmínek... abychom ale také byli připraveni svůj osud na sebe vzít – když je to nutné – a abychom pak snášeli skutečné, opravdové utrpení svého osudu“.

***

Uvažujeme-li o vhodném ovlivnění svědomí dosud nezralých, je na pořadu dne nepřímé působení prostřednictvím *étosů* různých societ (a) i přímé působení pedagogické (b).

Ad (a)

Pro naše účely si můžeme étos definovat jako určité kolektivní svědomí, zkoncentrované do podoby norem či „článků víry“. Tak například étosem sportu jsou principy fair play. Bližší analýzou vztahu svědomí a étosu se zabýval nejnověji Arno Anzenbacher, rakouský filosof a teolog. Schematicky probíhá podle něj jejich „komunikace“ tak, že *étos* má „samozejmou“ sílu ovlivňovat svědomí, např. v podobě jeho formování, „dodávání“ norem apod. *Svědomí* silné osobnosti ovšem může v jistých případech samo *étos* ovlivňovat, např. jeho (de)stabilizací, dynamizací či proměnou.

B
T
O
S

Co z toho vyplývá pro kinantropologii i sportovní praxi? Ať již jako teoretikové či pedagogové, vychovatelé nebo trenéři plníme roli jistých distributorů či mediátorů, kteří by měli zprostředkovat to pozitivní z étosu jednotlivých sportovních organizací, celých sportovních odvětví či olympismu, stejně jako vyzdvihovat kladné příklady činů, iniciovaných zralým svědomím.

Ad (b) /přímé pedg. působení/

T
E
O
R
I
E
Zde bych chtěl nejprve rozptýlit skepticismus, se kterým se často setkávám ať již jako VŠ pedagog nebo sportovní praktik. Ten pramení z pocitu, že především v pubertálním či postpubertálním věku nemáme žádnou šanci na svědomí svých svěřenců působit, pocit, že toto je již zformováno, respektive začasté deformováno. Tomu odporují jak teoretické poznatky, tak – naštěstí – často i praxe. V teorii lze povzbuzení čerpat z děl Piagetových či Kohlbergových. Znamé tři úrovně mravního vývoje/myšlení Lawrence Kohlberga jsou na té nejvyšší (postkonvenční morálka, kde se právě svědomí v propojení s univerzálními zásadami stává rozhodujícím činitelem našeho rozhodování) rozvrženy cca pro věk 21 – 28 let a mnoho jeho pokračovatelů se domnívá, že na tuto úroveň se lze dostat až po 25. roce věku. K podobným poznatkům dochází také antroposofická pedagogika (na bázi známé Steinerovy sedmileté periodizace lidského života publikoval její poznatky zejména Bernardus Lievegoed) s tím, že role pedagogického vedení a pomoci s orientací v morálních prožitcích a jejich vřazováním do správných proporcí má největší šanci mezi 14. a 21. rokem věku a pak by měla být postupně předávána štafeta sebevýchově. Domníváme se navíc, že v jejím rámci dozrává svědomí celoživotně.

P
R
A
X
E
Šance na vhodné působení, a to i ve sportovní praxi („trénink svědomí“) tady tedy rozhodně je – jde jen o to ji využít. Je to právě sport, který svým častým „pohybem na hraně“ (včetně „hrany“ existenciální) či „za ní“ vytváří stále nové situace. Ty mají skoro vždy i etickou relevanci a vyžadují nová řešení. Ukazuje se, že nestačí naučené vzorce chování (třeba na bázi etických kodexů, olympijské charty apod.) a že je třeba zformovat pružnější nástroje k řešení neduhů moderního sportu. Situace přímo volá po sázce na rozvoj a výchovu svědomí. Je to i efektivní, vřdyt' přece „conscientia mille testes“ – zralá svědomí nám mohou ušetřit spoustu arbitřů či supervizorů...

Vhodným výchovným prostředkem by se mohla stát práce s prožitky svědomí, které jsou právě ve sportu časté a konkrétní. Je třeba poznamenat, že osobní výtěžek můžeme mít i z prožitku aktivit cizího svědomí (vyvolávající odpor, souhlas nebo obdiv), kdy může dojít

optimálně i ke *katarzi*. Je však evidentní, že prožitek dosahující třeba až k osobnímu existenciálnímu maximu může nastat jen v případě *vlastního* chování.

Případem prožitku *dobrého* svědomí budiž známá kauza Jaroslava Bryndy, nositele ceny FP 2002. Silné prožitky bývají ovšem ponejvíce spojeny se svědomím *špatným*. Zde může dodat množství empirického materiálu například horolezectví – za jiné jmenujme kauzu Joe Simpsona a Simona Yatese, zpracovanou v knize „Setkání se smrtí“ (přesněji podle originálu – „Touching the Void“ – by bylo třeba přeložit jako „Setkání s nicotou“ či ještě lépe „Dotyk nicoty“). Sportovcům není neznám ani trýznivý prožitek svědomí po „vyobcování“ z týmu či z celé sportovní „obce“ (např. po opakovaném dopingovém přestupku); také cejch člověka, který dosahuje sportovních úspěchů převážně neférovými prostředky, není tak úplně snadné dlouhodobě nosit, a to ani pod ochranou krunýře cynismu či pokrytectví...

***

Jako pedagogové máme mimořádné privilegium: totiž privilegium *zodpovědnosti*. Žijeme uvnitř Finkovy antinomie: vychováváme, aniž jsme sami „dovychováni“ (poznamenejme realisticky, že tuto definitivu nezískáme nikdy); každý z nás je současně homo educans i homo educandus. Neměli bychom se stát rytíři smutné postavy, u nichž se rozchází hlásaný ideál a vlastní chování.

Zakončeme však raději optimisticky: můžeme-li chápat svědomí také jako setkání lásky a zákona, pak zalidněme takto vytvořený etický prostor takovou edukací, při které dochází k syntéze ZÁKONA a LÁSKY, k využívání principů fair play i pedagogického eróta.

Křičeli na mě, ať běžím dál

S Jaroslavem Bryndou o fair play

Zavoláte v triatlonu. Co to vlastně je? Vytvářejí závod složený ze tří disciplín: plavání na 1,5 kilometru, jízdy na kole na 40 kilometrů a běhu na 10 kilometrů.

Jak se vám ve vašem sportu daří?

V Českém poháru jsem byl loni osmý, letos se pohybuji kolem desátého místa. Chátl bych se naznačovat na akademické mistrovství světa v Japonsku. Ale má dlouho má trápí pásová. Opatř se křiží pol roku, když se sežene. Ale to bych nevydržel, takže se s tím budu potýkat možná rok.

Jaký je váš sportovní sen?

Zúčastnit se závodu Iron Man, tedy Železný muž. Závod se tradičně koná na Havajských ostrovech, ale je to daleko náročnější, takže lidé mají třeba a olympiády. Plave se 3,8 km, na kole se jede 180 km a běží se maratón, tedy 42 km. Trvá to 12 až 15 hodin. Oproti triatlonu je rozdílný i v počasí. Při Železném muži každý závodí na vlastní trávu...

Prohraný závod

Dostal jste cenu Českého klubu fair play za to, že jste při akademickém mistrovství republiky přerušil závod, abyste pomohl soupeři Martinu Matulovi, kterého srazilo auto. Přijeli jste v čele a vypadalo to, že první místo svedete jen po práve s Matulou.

Bylo to tak. V prohraném, cyklistické části závodu jsme oba získali asi dvě minuty náskok. Přijeli jsme do depa, kde závodníci slezou s kola a vyrazí na závěrečný běh. On jel přede mnou, ale minul vjezd do depa, takže jsem tam byl první. Hned se ale vrátil, stratil jen pár vteřin. Já už byl přezutý do třetě a vyrazil jsem přes silnici na vyznačenou běžeckou trať. Bylo léto, stálo tam spousta lidí. Uběhl jsem po trati za silnicí asi dvacet metrů, když jsem uslyšel ránu a koutkem oka zahlédl, jak něco letí v duchem.

Takže jste se zastavil...

Při závodech myšlenky fungují jinak. Soustředíte se jen na výkon a nic jiného vás nezajímá, zvláště když jde o první místo. Běžel jsem asi dvacet metrů, teprve pak jsem se ohlédl, a začalo mi to být divné, že Martina nikde nevidím. Diváci na mě ale křičeli, ať běžím dál.

Proč jste neposlechl?

Došlo mi, že to, co letělo v duchem, byl asi Martin. Tak jsem se vrátil. Kešel bezvládně na zemi, tekla z něj krev. Jak se potom zjisti, měl náhlejší první sval, přetrženou tepnu v podpaží, zlomenou stehenní kost, utržené vazy v kolenu a tržnou ránu na hlavě. Asi by nepřežil, kdyby se k němu nedostali lékaři, kteří byli náhodou poblíž. A do toho dorazili do depa další závodníci. Rychle se přesouvají a vyběhli na trať. Nechápal jsem, proč pořadatelé závod nepřerušili.

Proč jste zavolal dál vy?

Očlov mi to dnes někdo vyčte, ale byl jsem v šoku, nevěděl jsem, co mám dělat. Tak jsem se přidal k ostatním. Už mi nestlo o vítězství, pořád jsem to měl před očima. Nikdo jsem skončil drátý, ale bylo mi se závodu chováni tak, že mi to nepříliš narušilo. Každý tak věděl, co se stalo, oni se ale radovali z umístění, jako by se nečeho stalo. Ze druhé místo jsem od pořadatelů dostal peníze 1500 Kč. Hned mě napadlo, že odměna ze místě ztrátu, ale mne peníze se nevybralo. Vím, že šlo o peníze někomu spasil, ale jde o to gesto. Matula potvrdil let reprezentoval republiku, byl to vynikající sportovec. Někteří kolegové ho asi neměli rádi, ale zlobit přece musí být strono, když je ve vše život.

Co s ním bude?

Někdo jsem s ním mluvil. Chystá se na další operaci. Jestli bude někdy v podobě, se ukáže, ale se postaví a půjde bez trávi. Zatím ho chci se...

dit na kole a šlapat jednou nohou. Nemá být sport lit, triatlonem se na rozdíl ode mě živil jako profesionál.

Jak dopadlo vyšetřování nehody?

Není to dořešeno, pořadatelé se snaží vinnu svalit na Matulu. Prys jako chodce vstoupil do vozovky a nabouralo do něj auto. Je to hrozné. Podepsovali jsme papír, že závodec na vlastní nebezpečí, ale přece jen to byl organizovaný závod. Vlastní nebezpečí je, když člověk prasknou brady nebo když běží jinudy než je vyznačená trať. Tady byla vina jednoznačně na pořadatelích, kteří se spíleli. Viděli mě běžet za silnicí, mysleli si asi, že do té doby vedoucí Matula je přede mnou, a tak dali auto pokyn, ať jede. Bylo tam plno lidí, zmatek, řidič dupl na plyn, aby byl rychle pryč, a srazil se s Matulou.

Myslíte, že by se každý zachoval jako vy?

Když jsem dostal tu cenu, řekl mi pár lidí, že by něco takového nikdy neudělal. Ve skrytu duše doufám, že

Nejdříve ti dráha, protože laik by nikdy neroznesl, co je a co není umylným útokem na zdraví, zejména v tak rychlých sportech, jako jsou boksy a fotbal.

Je fair play téma, které řeší sportovci, jenom když je k tomu výzvu novinář, nebo o tom debatují i mezi sebou?

Pro sportovce je to spíše jen směšné slovo. Rukou se dávají goly i na vsmickání přeboru a nepřiznávají si. Není to rozdíl mezi námi a Maradonou „božskou rukou“ na mistrovství světa. Ve fotbalu a podobných sportech je všechno podřízeno úspěšnosti celého týmu. To byl důvod, proč jsem s fotbalu odstěhl. Triatlon mi vyhovuje proto, že výsledky záleží jen a jen na mě.

Když už jsme o fotbalu: vzpomínáte na kvalifikační zápas Českého týmu s Faerskými ostrovy, kdy měl Češi v duchu fair play mě vrátit protivníkům, místo toho však zautočil a dal vítějný gol? Jeden z re-

na speciálně upraveném kole, kde se šlape rukama. Jakou musí mít sportovci, kteří mají nějaký handicap nebo těžkou chorobu, obrovskou vůli! Rád si s nimi povídám, kolikrát zářijou, že jsou mnohem silnější než já. Já mám pásovy apar a myslím si, že se zhroutil svět...

Rekl jste, že vědomí o hranici fair play můžete získat jen výchovou. Kdo vás k tomu vědomí vedl?

Pro mne jsou takovou autoritou rodiče.

Doping

Dá se v triatlonu podvádět?

Můžete dopovat nebo běžet třeba o okruh méně.

Stalo se vám při závodech, že někdo ze soupeřů podváděl a všiml jste si toho jenom vy? Nahlásil jste ho?

Stalo se mi to nedávno. Zarval jsem na dotyčného, jestli mu to připadá normální. Každý ale po závodech

ně se braly na nedávna zimní olympiády. To je vyložená dráha.

Zeptám se znovu: vy jste nikdy neměl cukání pomoci si k úspěchu dopingem?

Je mi milejší být osmy a vědět, že jsem si k tomu umístění nepomohl základem, než vyhrát. Přece nebudu jen s ostatními, ale také sám se sebou. Ve sportu jde o vnitřní uspokojení a k tomu patří i představa, že se stáří dockám ve zdraví, a ne jako invalida. Když mě bolí svaly, беру vitamíny, ne brufen, který stájuje bolesti. Podívejte se na Carla Lewisa. Když to byl fenomenální atlet, teď ale na jeho tělo dopadlo někdejší „přetěžování“ do té míry, že má potíže zvednout pár kilogramů.

Co by podle vás bylo adekvátním trestem za doping?

V závažných případech, jako třeba u Rusek na poslední zimní olympiádě, by to jistě mělo být celoživotní zákaz závodění. Neměl by ani trénovat malé děti. Nemají na to morální právo.

Citil byste se stejně pevně v kramflech, kdyby vám váš sportovní svaz naznačil, že určitý závod je strašně důležitý, že půjde o spoustu peněz a renomé vašeho státu, a že byste si měl něco podřídit?

Kdybych to udělal, určitě bych měl obrovské výtčky svědomí a po čase bych se přiznal. Už se to ostatně ve světovém sportu několikrát stalo: loni třeba po Giro di Italia. Veřejně bych prosedl řekl: Chátl jsem komuž něco dokázat, udělat to pro tým, byl jsem do té doby stále jen osmy, dvacíty, ale teď toho lituju a všem se omlouvám...

Má vůbec smysl závodit, když nejste ochoten obětovat výkonu všechno?

Pro mě to smysl má. Často si ale ironicky říkám, že mě doma vychovávali dobře, ale špatně po tuhle dobu.

Sen

Vášim snem je dostat se na hlavní závod Iron Man. Co pro to musíte udělat?

Musím se účastnit závodů Světového poháru v dlouhém, tedy „ironmanském“ triatlonu a umístít se mezi prvními patnácti dvacíti.

Na to musíte trénovat, nejlepší někde v teple. Kde na to vezmete peníze?

Někdejší mám dobré zázemi a podporu doma.

Nechcete se stát profesionálem?

To nejde naplánovat, záleží na sponzorech, výkonech a mém oddání. U nás si profesionál ale moc nevýdělné vezmeme si, že za první místo v Českém poháru je deset tisíc a desátý bere tisícovku...

Co si myslíte o tom, že Jan Železný jako člen MOV hlasoval proti pořádání olympijských her v Číně?

Je mi to sympatické.

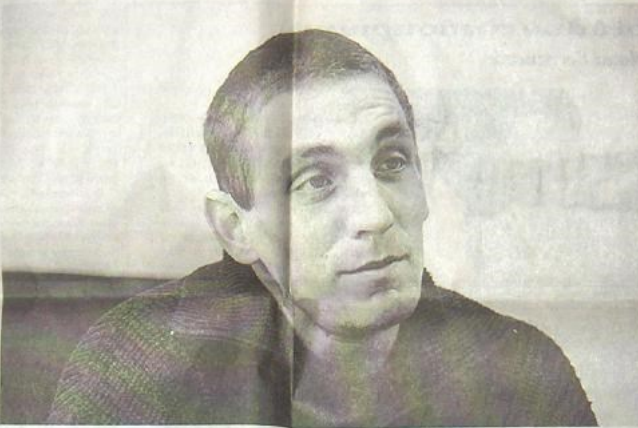
A vy byste tam jel, kdyby vás nominovali? Byl by to určitě váš životní závod.

Asi bych se měl zamýšlet nad tím, co to způsobí, pokud tam pojedou. Je to dilema, nedokážu si to moc představit.

Co si myslíte, že by vám poradil otec?

Nemám mluvit za táta, ale asi by řekl, abych ten životní závod pustil...

TEODOR MARJANOVIČ

JAROSLAV BRYNDA (1977) studuje třetí ročník FITVS. V mládí hrál kopanou, ale ve dvaceti přechel raději na triatlon. V březnu obdržel cenu Českého klubu fair play za to, že při loňském akademickém mistrovství republiky v triatlonu v Třebíči přerušil závod, aby pomohl soupeři, kterého srazil automobil. Ztratil tak první místo. Jaroslav Brynda žije v Neratovicích, je svobodný a bezdětný.

to říkali jen proto, že se do podobné situace nedostali. Ale nevím - překvapilo mě, že nemusí být pro sportce samozřejmosti zastavit a pokusit se někomu pomoci.

Samozřejmost

Takže si myslíte, že představa o tom, co je a není fair play, nepatří k běžné výbavě sportovců? Studuji na FITVS, kde jsme o fair play vydatně mluvili v rámci výuky etiky. Jde o to, aby člověk za úspěchem nešel přes mrtevoty. Mělo by to být samozřejmé, to vědomí by měl mít v sobě asi každý, jen sportovec: existuje prostě hranice, za kterou se nejde.

Ve sportu jsou ale často k vidění agresivní zákroky, které jdou daleko za hranice toho, na co lze narazit v normálním životě. Přítom jsou považovány za normální. Agresivita prý ke sportu patří.

Agresivita je jedna věc, likvidační zákroky věc jiná. Dlouhé roky jsem hrál fotbal, často jsem zažil situace, kdy někdo konalce při trestníku, kdy někdo konalce při trestníku, kdy někdo konalce při trestníku. Je to záložní chorvni, které by se mělo trestat tak jako u běžném životě.

Kdo by měl posuzovat výši trestu: nezávislí soudci, kteří trestají běžné násilné delikty, nebo odborníci v daném sportu?

prezentantů pak řekl, že v kvalifikaci musí jít fair play stranou. Jak si vysvětluje, že ho tehdy nekritizoval žádný politik či sportovec?

Takové posílání fair play souvisí právě s hranicí, o které jsme mluvili. Vědomí o ní můžeme získat jen výchovou. Proto je smutné, že se nikdo neovzal - známé sportovce a hlavně fotbalové reprezentanty mladí lidé vnímají jako svůj vzor. Každý kluk chce být jako oni. Nejsou už odpovědní jen sami sobě, a když se chovají proti fair play, je to hanba.

Když se ocitnete na stupních vítězů, napadá vás, že by se ta situace mohla využít k něčemu prospěšnějšímu? Treba k tomu, aby se upozornilo na handicapované sportovce? Měl by fakt, že se někdo stane celebritou, souviset s nějakými závazky?

Posuzoval bych to podle mediální ohlášnosti. Když takové gesto udělal Michael Jordan, jest by to mělo odrazit. Já bych asi velký zájem nezvolal. Sportovní celebrity by neměly být v tomto ohledu pod tlakem, ale jest by bylo možné, kdyby udělaly nějaké gesto, které upozorní například na handicapované sportovce.

Vy se o ně zajímáte? Sledují jejich soutěže. Obdivuju třeba bývalého triatlonistu Zbyňka Svěhla, který se po úraze ocíl na vozíku. Přesto zákeře plavá a jezdit

všechno zapře a já důkaz nemám. Proto ani protesty nepodávám.

A kdybyste důkaz měl?

Nejspíš bych se hodně rozmyslel. Spousta lidí by si myslela, že si tím něco hojím. Ale kdyby takový člověk vyhrál, nevím... Pokud jde o zakázané podněrné prostředky, jde vítěz závodu sice na antidopingovou kontrolu, ale spoléhat na to nelze: při triatlonu se dělá rozbor moči, v níž ovšem nejsou zachyceny všechny látky, které přicházejí v úvahu. Útinnější jsou krevní rozbor, ty se však dělají jen v cyklistice. Asi i proto se tam objevuje tolik případů.

Vy jste po zakázaných látkách nikdy nesahl?

Jsem alergik a před každým závodem musím inhalovat Ventolin. Jako dítě jsem se několikrát málem udusil, na pchotování mi museli dávat injekce. Když látky, které musím před každým závodem vdechnout, dostane zdravý člověk, zvýší mu to známé fyziologické předpřipravy k výkonu a může jít nahoru až o patnáct procent. Mě to pouze dostane na úroveň zdravého člověka. A tak mám někdy pocit, že někteří závodníci kolem mě mají zahadným způsobem najednou asthma. Nebo že jsou zničehonic vášnivými milovníky kávy, dají si před závodem i šest šálků.

Nad tím by se s dalo mýšlet rukou, hostí jsou chemické preparáty, které se používají k léčbě a mají za následek tvorbu červených krvinek. Hod-

RESPEKT
má web od nás.
A CO VY?

NET internetové servis předtvoze
tel: 02/2431 2120 www.netpage.cz

